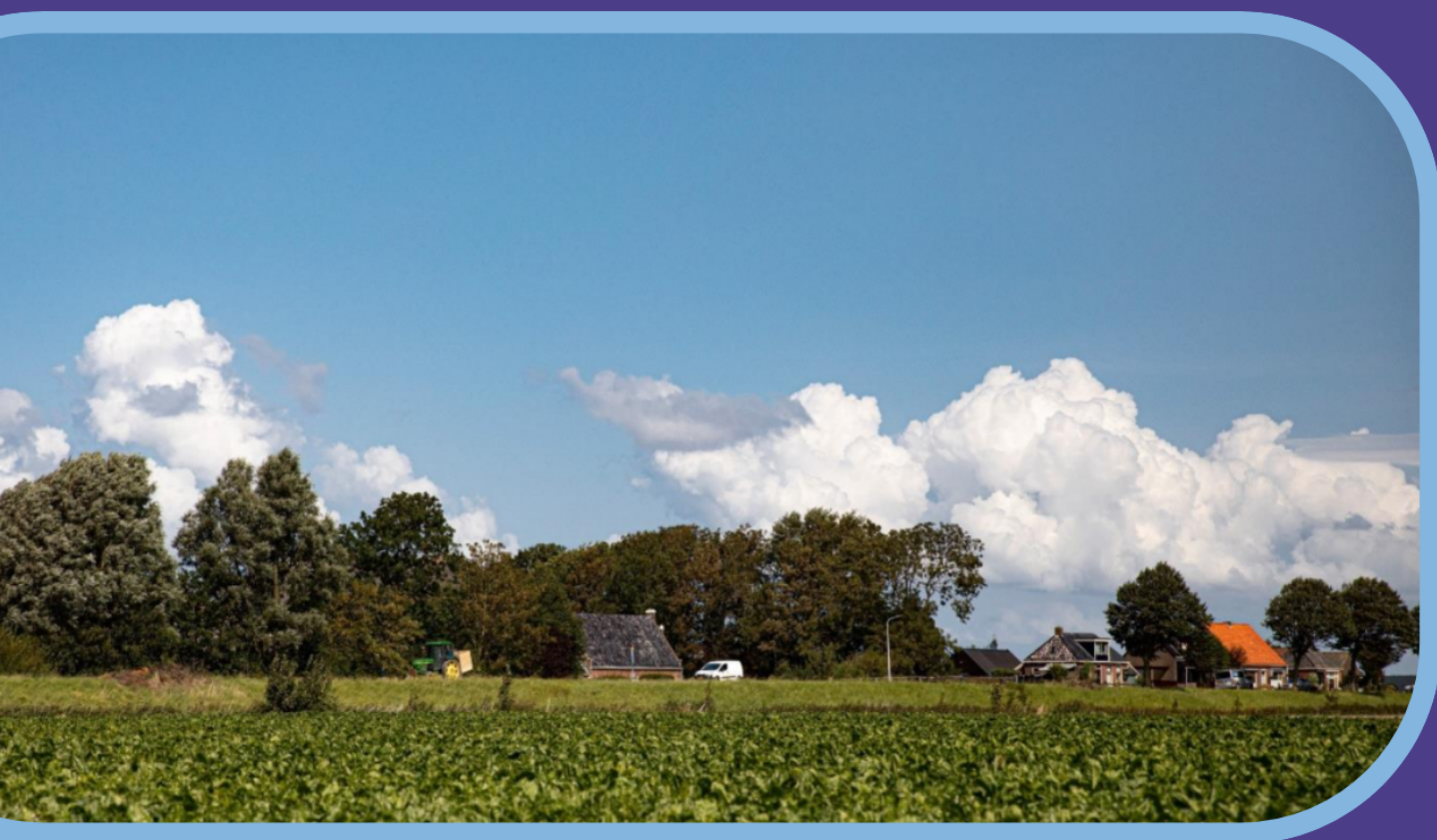

Trends & ontwikkelingen Gemeente Waadhoeke

02/26

Planbureau
Fryslân

Brede welvaart in beeld: hoe staat Waadhoeke ervoor?

Hoe gaat het écht met Waadhoeke? Hoe staat de gemeente ervoor op het gebied van gezondheid, welzijn, werk, wonen en leefomgeving? En hoe ontwikkelen deze aspecten zich door de tijd heen?

Deze publicatie brengt in kaart hoe het staat met de brede welvaart in Waadhoeke – nu én richting 2040. Het rapport laat zien waar het goed gaat, waar zorgen ontstaan en op welke punten de gemeente en haar inwoners voor grote keuzes staan. Want hoewel inwoners hun leven gemiddeld als positief ervaren, zien we ook een aantal zorgelijke trends: een snel ouder wordende bevolking, een kwetsbare arbeidsmarkt en economie, groeiende mentale belasting en een huizenbestand dat niet is aangepast op demografische veranderingen.

Deze ontwikkelingen raken niet iedereen in gelijke mate. Met name inwoners met een lagere sociaaleconomische positie blijken op meerdere terreinen minder weerbaar (Planbureau Fryslân, 2024). Dat maakt het belangrijk om nú het gesprek te voeren over de toekomst: hoe zorgen we ervoor dat Waadhoeke ook in 2040 een plek is waar mensen gezond, verbonden en met perspectief kunnen leven?

Deze vierjaarlijkse publicatie – gekoppeld aan de gemeenteraadsverkiezingen – biedt bestuurders, beleidsmakers en inwoners handvatten voor onderbouwde keuzes. De meeste cijfers zijn terug te vinden in een [online dashboard](#), dat jaarlijks wordt geactualiseerd.

Welke rol spelen vergrijzing en ontgroening in Waadhoeke

Toename 65-plussers in Waadhoeke

Waadhoeke heeft net als de rest van Fryslân te maken met vergrijzing en ontgroening. Naar verwachting zijn er in 2040 bijna 2500 meer 65-plussers dan in 2025 (Provincie Fryslân, 2024). Daarmee zijn er in 2040 21 procent meer 65-plussers dan in 2025. Op dit moment is 24 procent van de inwoners van Waadhoeke 65 jaar of ouder. Tegen 2040 wordt verwacht dat dit ongeveer 29 procent is. Verder neemt de levensverwachting toe, waardoor het aantal mensen boven de 75 jaar toeneemt. Dit wordt ook wel dubbele vergrijzing genoemd (CBS, 2025).

Minder mantelzorgers beschikbaar

Het overheidsbeleid is er al jaren op gericht om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen. Dit vraagt om meer ondersteuning van het sociale netwerk, maar met de huidige demografische veranderingen wordt dit steeds lastiger. Mantelzorg wordt namelijk het meest verleend door 50- tot 75-jarigen (PBL, 2018). Mensen boven de 85 hebben over het algemeen het vaakst mantelzorg nodig. In de komende 25 jaar zal het aantal 85-plussers meer dan verdubbelen terwijl het aantal 50- tot 75-jarigen zal afnemen. Daardoor zullen er veel minder potentiële mantelzorgers zijn per 85-plusser (CBS, 2025a; Provincie Fryslân, 2024). Waar er in 2025 zeventien 50- tot 75-jarigen per 85-plusser beschikbaar zijn, is de verwachting dat er in 2040 nog maar vijf beschikbaar zijn.

In Waadhoeke geven wat meer inwoners mantelzorg dan gemiddeld in Fryslân (GGD Fryslân, 2025). Minder mantelzorgers geven aan zwaar belast of overbelast te worden door hun mantelzorgtaken. Samen met andere ontwikkelingen kan mantelzorg in Waadhoeke onder druk komen te staan, maar in de beschikbaarheid en werkbaarheid van mantelzorg lijkt Waadhoeke een wat betere uitgangspositie te hebben dan andere delen van Fryslân.

Zorgstelsel onder druk

Het aantal (oude) ouderen in Waadhoeke stijgt. Over het algemeen geldt dat hoe ouder mensen worden, hoe meer zorg ze nodig hebben. Ook is de verwachting dat het aantal inwoners met welvaartsziektes, zoals overgewicht en chronische aandoeningen, toeneemt in de komende jaren (RIVM, 2024). Samen zorgt dit voor een hogere zorgvraag. In combinatie met de afname van het aantal potentiële mantelzorgers en een dalende beroepsbevolking leidt dit tot een toenemende druk op het zorgstelsel en stijgende zorgkosten.

Minder kinderen geboren in Waadhoeke

Waadhoeke heeft een lange tijd te maken gehad met ontgroening. Alleen al ten opzichte van de eerste cijfers bij het ontstaan van de gemeente in 2018 zijn er in 2025 ruim 600 (-8%) minder kinderen (0-14 jaar). De verwachting is dat het aandeel kinderen de komende jaren gaat stabiliseren (Provincie Fryslân, 2024). Wel heeft de krimp van de afgelopen jaren invloed op de toekomst. De kinderen die de afgelopen zes jaar niet geboren zijn gaan ook niet naar school. Dat is nu merkbaar in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, en straks op het mbo en hoger onderwijs. Komende jaren zal de instroom op de arbeidsmarkt hierdoor ook geringer zijn.

Hoe gaat het met de mienskip in Waadhoeke?

Veel gevraagd van de mienskip

Waadhoeke past goed in het beeld van Fryslân als een provincie die bekendstaat om zijn mienskip. Inwoners doen vaker vrijwilligerswerk dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Mensen zijn iets tevredener met hun sociale leven dan gemiddeld in Nederland (CBS, 2025b). Waadhoeke heeft op veel manieren een sterke mienskip.

Maar de samenleving verandert. De invloed van traditionele instituties, zoals het huwelijk en de kerk, neemt af (CBS, 2024). Het aantal eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen neemt toe. Het aantal ouderen neemt toe en het aantal werkenden neemt af (Provincie Fryslân, 2024). Eenpersoonshuishoudens, eenoudergezinnen en ouderen hebben misschien niet de tijd of energie om een grote rol te kunnen spelen in de mienskip. Tegelijkertijd trekt de landelijke overheid zich terug en wordt er van inwoners verwacht dat zij steeds meer zelf doen. Dat roept de vraag op: hoeveel kan de mienskip aan?

Zorgen over toekomst verenigingen

Bijna één op de vijf (14%) inwoners van regio Noordwest Fryslân maakt zich zorgen over de toekomst van hun vereniging. Dit komt onder andere doordat het steeds lastiger is om vrijwilligers te vinden voor structurele werkzaamheden, zoals bestuurstaken. De meeste inwoners willen graag dat verenigingen blijven bestaan. Slechts vier procent vindt het niet erg als er verenigingen verdwijnen (Planbureau Fryslân, 2025).

Hoe gaat het met het welzijn in Waadhoeke?

Welzijn Waadhoeke relatief hoog, maar eenzaamheid ligt op de loer

Inwoners van Waadhoeke zijn over het algemeen tevreden met het leven (87%). Ook ervaren ze minder vaak stress of onvoldoende regie over hun eigen leven dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (GGD Fryslân, 2025).

Tegelijkertijd voelen inwoners van Waadhoeke zich iets vaker eenzaam dan gemiddeld in Fryslân. In 2024 voelde 44 procent van de inwoners van Waadhoeke zich matig tot ernstig eenzaam. Over het algemeen komt in Fryslân eenzaamheid voor bij alle leeftijden, maar het treft 75-plussers het vaakst. Eenzaamheid stijgt het snelst onder 18-34 jarigen (GGD Fryslân, 2025).

Inwoners van Waadhoeke lopen even vaak risico op een angststoornis of depressie als gemiddeld in Fryslân (GGD Fryslân, 2025). Zes procent van de inwoners van Waadhoeke had in 2024 een hoog risico op een angststoornis of depressie. Dat is lager dan het percentage in heel Nederland (9%).

Aantal mensen met gezondheidsproblemen stijgt

In Waadhoeke wonen meer inwoners met chronische ziekten en overgewicht dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (GGD Fryslân, 2025). Door de toenemende vergrijzing is de verwachting dat het aantal gezondheidsproblemen toe gaat nemen de komende jaren.

Mentale druk op beroepsbevolking neemt toe

De komende jaren zal de druk op de beroepsbevolking toenemen als gevolg van vergrijzing en ontgroening (Provincie Fryslân, 2024). Steeds vaker zullen werkenden mantelzorg moeten verlenen aan hun ouders, vanwege de toenemende zorgdruk. Tegelijkertijd zijn er minder leerkrachten beschikbaar, wat leidt tot meer uitval van lessen of zelfs hele lesdagen. Ouders zullen hierdoor vaker zelf voor hun kinderen moeten zorgen. Daarnaast neemt ook de werkdruk toe: er moet meer werk worden verzet met minder mensen. Deze combinatie van factoren zorgt voor een stijgende mentale belasting. Nu al ervaren veel inwoners van Fryslân meer stress, met name jongvolwassenen (GGD Fryslân, 2025).

Hoge veiligheid in Waadhoeke

Fryslân behoort al jaren tot de veiligste provincies van Nederland. De meeste veiligheidscijfers zijn in Waadhoeke nog iets positiever dan het gemiddelde in Fryslân, vergelijkbaar met veel andere Friese plattelandsgemeenten. Er zijn minder misdrijven dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (CBS, 2025c). Ook zijn inwoners van het gebied waar het politie-basisteam Noordwest Fryslân werkt minder vaak slachtoffer van traditionele en online criminaliteit dan gemiddeld in Nederland (CBS, 2025d). Mensen zijn in Noordwest Fryslân iets tevredener over de veiligheid dan gemiddeld in Fryslân.

Hoe gaat het met de bestaanszekerheid in Waadhoeke

Lager inkomen dan gemiddeld in Nederland

Het gemiddeld (gestandaardiseerd) besteedbare inkomen per huishouden in Waadhoeke ligt in 2024 op 37.900 euro. Dat is lager dan de Friese en landelijke gemiddelden van respectievelijk 38.300 euro (€400 hoger) en 42.700 euro (€4.800 hoger) (CBS, 2025e). De inkomensongelijkheid is iets lager dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (Planbureau Fryslân, 2025a).

Meer moeite met rondkomen

Ondanks lagere inkomens dan gemiddeld in Fryslân zijn er ongeveer evenveel inwoners van Waadhoeke die moeite hebben met rondkomen als gemiddeld. In 2024 had twaalf procent van de inwoners van Waadhoeke moeite met rondkomen. Dat is iets lager dan het Nederlandse gemiddelde van dertien procent (Planbureau Fryslân, 2025a).

Minder armoede en schulden

In Waadhoeke is het aandeel inwoners met geregistreerde problematische schulden iets lager dan gemiddeld in Fryslân en Nederland. Ook wonen er minder mensen die langdurig – ten minste een jaar – moeten rondkomen van een inkomen tot aan de lage inkomensgrens (CBS, 2025f).

Hoe gaat het met de economie in Waadhoeke?

Krappe arbeidsmarkt in Waadhoeke

Er is op dit moment sprake van krapte op de Friese arbeidsmarkt. Dit komt deels doordat de potentiële beroepsbevolking is gekrompen de afgelopen jaren, terwijl het aantal banen steeg (Provincie Fryslân, 2024, 2025).

Het aantal potentiële werknemers zal de komende jaren flink blijven afnemen. Naar verwachting zijn er ongeveer 1600 minder mensen (15-74 jaar) beschikbaar voor de arbeidsmarkt in Waadhoeke in 2040 ten opzichte van 2025 (Provincie Fryslân, 2024). Dit zal voor toenemende krapte zorgen op de Waadhoeke arbeidsmarkt, die met name voelbaar zal zijn binnen de sectoren techniek, bouw en procesindustrie, en gezondheidszorg en welzijn (ROA, 2024).

Snelle ontwikkelingen in duurzaamheid en technologie

Op dit moment verandert er veel op economisch gebied. De economische actieagenda's van overheden richten zich niet alleen op het verdienen van geld, maar de nadruk wordt sterker gelegd op de bredere maatschappelijke waarde van bedrijven (Provincie Fryslân, n.d.). Duurzaamheid speelt hierin een groeiende rol. Er worden stappen gezet richting een circulaire economie, waarin afval wordt geminimaliseerd en grondstoffen steeds opnieuw worden gebruikt. Door als regio te specialiseren in water technologie, circulaire materialen en bodemverbetering kunnen bedrijvenclusters in samenwerking met onderwijsinstellingen werken aan innovatieve oplossingen voor globale uitdagingen met betrekking tot duurzaamheid. Fryslân is als regio wereldwijd koploper op het gebied van circulaire economie. De provincie scoort goed op het re-integreren van secundaire materialen in de economie (Circle Economy, 2025).

Daarnaast gaan digitale en technologische ontwikkelingen razendsnel. Dit zorgt ervoor dat banen veranderen of zelfs verdwijnen. Ontwikkelingen op het gebied van automatisering en digitalisering zorgen voor een inhoudelijke veranderende vraag naar arbeid. Steeds meer werkzaamheden zullen goedkoper uitgevoerd kunnen worden door computers en machines. Met het oog op de snelle ontwikkelingen op het gebied van digitalisering binnen de bedrijfsprocessen, is het van groot belang dat de Friese beroepsbevolking voldoende beschikt over digitale geletterdheid. Banen die met name zullen veranderen zijn banen met veel routinematige taken.

Waadhoeke onderscheid zich met landbouw

De meeste banen in Waadhoeke zijn te vinden in de sector groot- en detailhandel (18%) (Provincie Fryslân, 2025). De op een na grootste sector is gezondheids- en welzijnszorg (16%), maar die is wat kleiner dan gemiddeld in Fryslân (Provincie Fryslân, 2025). De derde sector (14%) is industrie. Deze sector is groter dan gemiddeld in Fryslân. Bouwnijverheid is ook een grotere sector dan gemiddeld in Fryslân, en voorziet in negen procent van de werkgelegenheid in Waadhoeke.

Een andere sector die relatief groot is in Waadhoeke is landbouw en visserij, die in 11 procent van de werkgelegenheid voorziet. Op basis van onderzoek naar Westergo, een gebied dat grotendeels overlapt met Waadhoeke, is de landbouwsector in Waadhoeke

ook preciezer te beschrijven (Agricola, 2023). Westergo is in het aantal landbouwbedrijven en hun toegevoegde waarde een belangrijke speler in Fryslân. Akkerbouw is in dit gebied relatief belangrijk vergeleken met het Friese gemiddelde. Er is ook relatief veel biologische landbouw.

Minder hbo- en wo-opgeleiden in Waadhoeke

Het aandeel inwoners met een hbo- of wo opleiding in Waadhoeke is met 27 procent lager dan gemiddeld in Nederland (37%) (CBS, 2025g). Het percentage werkenden dat in regio Noordwest-Fryslân in de afgelopen 12 maanden een opleiding of een cursus heeft gevolgd voor werk is in 2025 gestegen naar zeventien procent. Eerder lag dit aandeel lager dan gemiddeld in Fryslân, waar het percentage nu op 16 procent ligt. De overheid stimuleert mensen om te blijven leren, ook als ze al een baan hebben, maar niet iedereen doet dit evenveel. Inwoners met een hbo- of wo opleiding doen vaker een opleiding of cursus tijdens hun carrière dan inwoners met een mbo-opleiding of zonder vervolgopleiding (Planbureau Fryslân, 2025b).

Verder is het Friese bedrijfsleven opgebouwd uit veel midden- en kleinbedrijven (mkb) en familiebedrijven. Deze bedrijven passen goed bij het opleidingsprofiel van de beroepsbevolking. Wel vinden deze bedrijven het moeilijker om mee te bewegen met digitaliserings-, duurzaamheids- en energietransities dan grotere bedrijven (Rabobank, 2024). Een mogelijke verklaring is dat grotere bedrijven meer mensen en middelen, en daarmee ruimte, hebben om aan deze transities te wijden, terwijl bij kleinere bedrijven deze ruimte vaak beperkter is. De mindere mate van bijscholing en de relatief grote hoeveelheid kleinere bedrijven in Fryslân vormt mogelijk een uitdaging voor de wendbaarheid van de Friese werknemers, bedrijven en de regionale economie.

Hoe kan de ruimte in Waadhoeke optimaal worden benut?

Grote opgaven in een beperkte ruimte

De ruimte van Waadhoeke is een schaars goed. Om de leefomgeving in Waadhoeke voor toekomstige generaties leefbaar te houden, nemen overheden maatregelen. Zo wordt stap voor stap overgegaan op het gebruik van duurzame energie. Ook wordt er gebiedsgericht gewerkt aan natuurherstel, waterkwaliteit en klimaat. Tegelijkertijd is er een tekort aan geschikte woningen, en zijn er plannen om extra huizen te bouwen.

Al deze overheidsplannen vergen ruimte. Hoe kan de ruimte in Waadhoeke optimaal worden benut?

Tekort aan (geschikte) woningen

In Waadhoeke is een tekort aan geschikte en betaalbare huizen voor kleinere huishoudens en ouderen, en de verwachting is dat dit tekort gaat toenemen. De verwachting is namelijk dat het aantal eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen zal stijgen (Provincie Fryslân, 2024). Over het geheel groeit de bevolking van Waadhoeke tussen 2025 en 2040 met twee procent, terwijl het aantal huishoudens met acht procent stijgt (Provincie Fryslân, 2024). Het aantal huishoudens neemt dus vier keer zoveel toe als de bevolking, wat betekent dat het gemiddelde huishouden kleiner wordt.

Naast dat er meer woningen nodig zijn, is er waarschijnlijk ook behoefte aan andere soorten woningen. In Waadhoeke staan relatief veel grote woningen met een oppervlak van ten minste 150 m² (CBS, 2025h). Deze zijn minder geschikt voor kleinere huishoudens en voor 65-plussers.

Druk op de huizenmarkt

Net zoals de rest van Nederland heeft Waadhoeke te maken met toenemende druk op de huizenmarkt. De verkoopprijs van koopwoningen is gestegen, en de wachtlijst voor sociale huurwoningen is in Waadhoeke bijna drieënhalf jaar (Planbureau Fryslân, 2024a). Verkoopprijzen in Waadhoeke zijn wel lager dan gemiddeld in Fryslân, ondanks de grotere huizen in de gemeente.

In Waadhoeke zijn er meer koopwoningen en minder huurwoningen dan gemiddeld in Fryslân of Nederland. Ook zijn (sociale) huurders in Waadhoeke meer van hun besteedbare inkomen kwijt aan woonlasten dan gemiddeld in Fryslân (CBS, 2025i). Voor huurders is Waadhoeke dus duurder dan Fryslân gemiddeld.

Hoe gaat het met de leefomgeving in Waadhoeke?

Klimaatverandering houdt inwoners bezig

Een ruime meerderheid van de inwoners van Noordwest Fryslân maakt zich zorgen over klimaatverandering. Zesenzestig procent geeft aan zich (veel) zorgen te maken, 24 procent is neutraal en elf procent maakt zich geen zorgen. Het aandeel dat zich zorgen maakt is in de afgelopen twee jaar gegroeid in Noordwest Fryslân, en is groter dan gemiddeld in Fryslân (59%) (Planbureau Fryslân, 2025c).

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het toekomstbestendig maken van de leefomgeving. Denk aan het tegengaan van wateroverlast, droogte en hittestress. Gevolgen van klimaatverandering waar ook Waadhoeke mee te maken heeft.

Zorgen over het landschap en biodiversiteit

Het landschap en de natuur roepen zorgen op, maar ook hier wat minder dan gemiddeld in Fryslân. In Noordwest Fryslân vindt 32 procent van de inwoners dat het Friese landschap de afgelopen vijf jaar is verslechterd. Ongeveer de helft van de inwoners ervaart de biodiversiteit als achteruitgegaan. Jongere generaties maken zich hier vaker zorgen over dan oudere generaties (Planbureau Fryslân, 2025d).

De meeste zorgen gaan over het verdwijnen van bomen, planten en dieren (Planbureau Fryslân, 2025d). Meer dan 80 procent van de inwoners uit deze regio maakt zich hier zorgen over. Andere onderwerpen waarover meer dan 80 procent van de inwoners van Noordwest Fryslân zich zorgen maakt zijn de komst van invasieve soorten en de aanleg van velden met zonnepanelen.

Relatief grote milieuvoetafdruk

Inwoners van Waadhoeke hebben een grotere milieuvoetafdruk dan de gemiddelde inwoner van Fryslân. In 2024 had de gemiddelde inwoner uit Waadhoeke 194 kilo huishoudelijk restafval. Daardoor valt de gemeente onder de middenmotors van Fryslân in hoeveelheid restafval per inwoner (CBS, 2025j). De broeikasgasemissie per inwoner in Waadhoeke ligt ook hoger dan gemiddeld in Fryslân (CBS, 2025b).

Hoe gaat het met de bereikbaarheid en voorzieningen in Waadhoeke?

Waadhoeke ingespeeld op grotere afstanden

In Waadhoeke is de afstand tot voorzieningen groter dan gemiddeld in Nederland. De gemeente is dunbevolkt en voorzieningen zijn hierdoor minder verspreid aanwezig. Zo is de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis of buitenpolikliniek bijna dertien kilometer, terwijl dit landelijk gemiddeld slechts vijf kilometer is (CBS, 2025k). Over het geheel geven inwoners van Noordwest Fryslân hun voorzieningen echter een rapportcijfer van 7,1; dit is even hoog als gemiddeld in Fryslân (Planbureau Fryslân, 2025e).

In tegenstelling tot sommige andere landelijke gebieden is het openbaar vervoer door de spoorlijn Leeuwarden–Harlingen goed bereikbaar (CBS, 2025k). Net zoals in andere delen van Fryslân waar de afstand tot voorzieningen groter is, is het autobezit in Waadhoeke hoger dan gemiddeld in Fryslân of Nederland (CBS, 2025l).

Uit onderzoek blijkt dat inwoners van Noordwest Fryslân een bushalte of treinstation, basisschool en huisarts als de belangrijkste voorzieningen beschouwen (Planbureau Fryslân, 2025e). Deze basisvoorzieningen spelen een cruciale rol in het dagelijks leven en de leefbaarheid van dorpen en wijken. Het belang van een bushalte of treinstation is wel opvallend, en kan een teken zijn dat inwoners van Noordwest Fryslân ingesteld zijn op de aanwezigheid van de spoorlijn Leeuwarden–Harlingen.

Voorzieningen voor iedereen, ook later

Inwoners van Waadhoeke passen zich erop aan dat voorzieningen wat verder weg zijn. Alsnog is het belangrijk om aandacht te houden voor kwetsbaardere groepen: mensen die minder mobiel zijn, bijvoorbeeld door leeftijd, gezondheid of het ontbreken van vervoer, kunnen wel degelijk hinder ondervinden van het beperkte aanbod aan voorzieningen en de grotere afstanden (Planbureau Fryslân, 2023).

Naast kwetsbare groepen is ook de toekomst van voorzieningen een aandachtspunt. Doordat Waadhoeke vergrijsd, ontgroent en in een regio ligt waarvan de economische groei achterloopt op die van Nederland, staan verschillende voorzieningen onder druk. Zo maakt ontgroening het moeilijker voor scholen in de buurt om open te blijven. Door het afnemende aantal kinderen zijn er al basisscholen gesloten (VNG Realisatie & ABF Research, 2025) En de combinatie van een krimpende beroepsbevolking en economische achterstand kan de aanwezigheid van winkels in gevaar brengen.

Nu keuzes maken voor toekomstig geluk

De brede welvaart in Waadhoeke staat er op dit moment behoorlijk goed voor. Inwoners geven hun leven gemiddeld een hoog cijfer en behoren tot de meest tevreden inwoners van Nederland. Ook is in Waadhoeke de mienskip waar Fryslân bekend om staat duidelijk terug te zien.

Toch laat deze publicatie zien dat er ontwikkelingen zijn die de brede welvaart op termijn onder druk kunnen zetten. Denk aan de toenemende druk op de zorg, aan werkstress of aan zorgen over de toekomst van kinderen in de regio. Het zijn vragen die steeds meer inwoners herkennen: Hoe zorg ik goed voor mijn ouders? Hoe houd ik balans in mijn werk en leven? Hoe ziet de toekomst eruit voor de volgende generatie in Waadhoeke?

De trends in dit rapport wijzen op veranderingen die geleidelijk maar onmiskenbaar doorwerken in het dagelijks leven. Niet iedereen voelt die gevolgen in dezelfde mate. Hoewel deze rapportage gemiddelde cijfers laat zien, geldt dat sommige groepen – met name inwoners met een lagere sociaal-economische positie – op meerdere fronten minder weerbaar zijn (Planbureau Fryslân, 2024). Zij leven minder lang in goede gezondheid, hebben vaker financiële zorgen, en kunnen minder terugvallen op een netwerk of buffer.

Dat maakt het belangrijk om nú na te denken over de toekomst. Welke richting willen we op met Waadhoeke? Welke keuzes zijn nodig om de brede welvaart ook op de langere termijn te behouden – voor iedereen? Niet alles ligt binnen de invloedssfeer van de gemeente en haar burgers, maar op sommige thema's valt wel gericht bij te sturen.

Waadhoeke in 2040 zal er anders uitzien dan vandaag. De vraag is: neemt de gemeenschap de regie over veranderingen, of laat het die veranderingen over zich heen komen? Deze monitor biedt inzichten die kunnen helpen om onderbouwde keuzes te maken – vandaag, voor het geluk van morgen.

Bronnen

Agricola, H. (2023). *Landbouwanalyse provincie Fryslân 2023*. Wageningen Environmental Research.

<https://doi.org/10.18174/633296>

CBS. (2024). *Toen en nu: hoe Nederland in 50 jaar veranderde*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/toen-en-nu-hoe-nederland-in-50-jaar-veranderde>

CBS. (2025). *Ouderen*.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/ouderen>

CBS. (2025a). *Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?ts=1714116298955>

CBS. (2025b). *Regionale Monitor Brede Welvaart 2025*.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart>

CBS. (2025c). *Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83648NED/table>

CBS. (2025d). *Veiligheidsmonitor; kerncijfers, regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85146NED/table>

CBS. (2025e). *Inkomen van huishoudens*.

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/86161NED/table>

CBS. (2025f). *Laag en langdurig laag inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83841NED/table?dl=B00FA>

CBS. (2025g). *Bevolking; hoogstbehaald onderwijsniveau en regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85525NED/table?dl=B6A46>

CBS. (2025h). *Voorraad woningen; woningtype, oppervlakteklasse, regio*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83704NED/table>

CBS. (2025i). *Woonlasten huishoudens; kenmerken huishouden, woning, gemeente*.

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85950NED/table>

CBS. (2025j). *Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner*.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83452NED>

CBS. (2025k). *Nabijheid voorzieningen*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80305ned/table?fromstatweb>

CBS. (2025l). *Regionale kerncijfers Nederland*.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table>

Circle Economy. (2025). *The Circularity Gap Report Friesland*.
<https://friesland.circularity-gap.world/>

GGD Fryslân. (2025). *Gezondheidsmonitor 19+*.
<https://www.ggd Fryslan.nl/professionals/cijfers-en-onderzoek/gezondheidsmonitor-19/>

PBL. (2018). *Sterke daling van potentiële mantelzorgers in de toekomst*.
<https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/sterke-daling-van-potentiele-mantelzorgers-in-de-toekomst>

Planbureau Fryslân. (2023). *Vervoersarmoede in Fryslân: Ervaringen en belevingen van inwoners*.
<https://planbureau.frl/wp-content/uploads/2023/11/PF2023-11-Vervoersarmoede-in-Fryslan.pdf>

Planbureau Fryslân. (2024). *Verskil in Fryslân: de samenleving in zes klassen*.
<https://planbureau.frl/publicaties/verskil-in-fryslan-de-samenleving-in-zes-klassen/>

Planbureau Fryslân. (2024a). *Vraagdruk woningbouwcorporaties Fryslân*.
<https://planbureau.frl/nieuws/woningcorporaties-kunnen-minder-mensen-aan-sociale-huurwoning-helpen/>

Planbureau Fryslân. (2025). *Monitor Sociale samenhang*.
<https://planbureau.frl/monitoren/meedoen-en-vertrouwen-van-de-inwoners-van-fryslan/>

Planbureau Fryslân. (2025a). *Monitor Inkomen*.
<https://planbureau.frl/monitoren/inkomen/>

Planbureau Fryslân. (2025b). *Monitor Werk*.
<https://planbureau.frl/monitoren/werk/>

Planbureau Fryslân. (2025c). *Monitor Klimaat en milieu*.
<https://planbureau.frl/monitoren/klimaat-en-milieu/>

Planbureau Fryslân. (2025d). *Monitor Natuur & Landschap*.
<https://planbureau.frl/monitoren/natuur-en-landschap/>

Planbureau Fryslân. (2025e). *Monitor Bereikbaarheid*.
<https://planbureau.frl/monitoren/bereikbaarheid/>

Provincie Fryslân. (2024). *Dashboard Prognose Bevolking en Huishoudens: Uitkomsten trendraming 2023-2050*.
<https://staat-van-fryslan.hub.arcgis.com/pages/59f289c168b4409dba24044d868095eb>

Provincie Fryslân. (2025). *LISA werkgelegenheidsregister*.

Provincie Fryslân. (n.d.). *Circulaire Economie*.

<https://www.fryslan.fr/circulaire-economie>

Rabobank. (2024). *Kleinere bedrijven op grotere achterstand in transitie naar nieuwe economie*.

<https://www.rabobank.nl/kennis/d011411922-kleinere-bedrijven-op-grotere-achterstand-in-transitie-naar-nieuwe-economie>

RIVM. (2024). *Volksgesondheid Toekomst Verkenning 2024*.

<https://www.volksgesondheidtoekomstverkenning.nl/>

ROA. (2024). *Project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA)*.

<https://roastatistics.shinyapps.io/AIStot2028/>

VNG Realisatie, & ABF Research. (2025). *Waarstaatjegemeente.nl – API: Vestigingen BO – Gemeenten*.

https://www.waarstaatjegemeente.nl/viewer?workspace_guid=6ada9e88-943c-46f8-a31c-4d2736bcee59

Planbureau Fryslân wordt gesubsidieerd door Provinsje Fryslân.

Planbureau Fryslân
Prins Hendrikstraat 8
8911 BK Leeuwarden
(058) 234 85 00
info@planbureau.frl
www.planbureau.frl

Colofon

Gemeente Waadhoeke: trends en ontwikkelingen' is een uitgave van Planbureau Fryslân, februari 2026.

Auteur

Siebre Kooistra

Met medewerking van

Arlette Bickel, Bernard Boorsma, Ilse Ganzevoort, Gerian Kuiper